

Kaspars Strods

Noziedzība Latgalē (20. gadsimta 20. gadi): Romanova-Karpova bandas piemērs

Atslēgas vārdi: noziedzība, Romanova-Karpova banda, policija, slepkavības, korupcija, Latgale

Kopsavilkums

Neatkarības kara laikā (1918–1920) un pēc tā noslēguma Latvijā aktualizējās iekšējās drošības jautājumi. Militāro konfliktu iespaidā strauji pieauga dažādi noziegumi – laupīšanas, slepkavības, zādzības u. c. Īpašu problēmu radīja pierobežas josla, kurā nereti darbojās gan individuāli noziedznieki, gan kriminālas bandas. Atsevišķos gadījumos starp drošības struktūru darbiniekiem un likumpārkāpējiem notika bruņotas sadursmes. Viena no šādām epizodēm 1920. gada rudenī risinājās Latvijas-Lietuvas pierobežā, netālu no Ilūkstes, kad t. s. Romanova-Karpova bandas un kārtībsargu sadursmes rezultātā gāja bojā divi cilvēki. Bandas darbība rada priekšstatu par augstu noziedzības līmeni un sarežģītu civilās drošības situāciju Latvijā, īpaši tās pierobežas teritorijās. Līdzīgi kā citos gadījumos, izmeklēšanas materiāli liecina, ka vairāki bandas dalībnieki pastrādāja dažādus likumpārkāpumus, kuru konkretizācija iespējama, veicot Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīva (turpmāk – LVVA) fondu (piemēram, Latgales apgabaltiesas) materiālu izpēti. Lai gan konkrēto krimināllietu nevar izmantot kā vispārinājumu tiesībsargājošo iestāžu pārstāvju darbībai dažādu noziedzīgo epizožu izmeklēšanā, tomēr tā aktualizē jautājumu par attiecīgo struktūru darbinieku iesaisti koruptīvās darbībās – kukuļņemšanā.

Criminality in Latgale (1920s): the case of the Romanov-Karpov Gang

Key words: criminality, Romanov-Karpov gang, police, murders, corruption, Latgale

Summary

During and after the end of the War of Independence, internal security issues arose in Latvia. Under the influence of military conflicts, various types of crimes had sharply increased – robberies, murders, thefts, etc. A special problem had formed near the border zone, where individual criminals and gangs often operated. In a number of cases, armed clashes occurred between law enforcement officers and offenders.

One of these episodes occurred in the autumn of 1920 on the Latvian-Lithuanian border near Ilūkste, when two people perished in the clash between the so-called Romanovs-Karpovs gang and border guards. The gang's activities indicate a high crime rate in a particular period of time, as well as security threats on the Latvian border. As in other cases, investigation materials show that several gang members committed other offenses that can be clarified by studying archival materials (for example, those of the Latgale District Court). Although a specific criminal case cannot be used as a generalization of the activities of law enforcement institutions in the investigation of various criminal episodes, it nevertheless raises certain questions about their involvement in illegal – corrupt activities of bribery.

Ievads

Pirmā pasaules kara un Neatkarības kara (1918–1920) iespaidā, to izraisīto vispārējo humāno vērtību devalvācijas rezultātā strauji pieauga noziedzība. Īpašu problēmu radīja pierobežas josla, kurā nereti darbojās kā individuāli noziedznieki, tā kriminālas bandas. Viena no šādām bandām 20. gadsimta 20. gadu sākumā darbojās arī Latgalē un ārpus tās robežām – t. s. Romanova-Karpova banda. Lai gan bandas dalībnieki praktizēja zirgu zādzības, atsevišķos gadījumos tās dalībnieki iesaistījās bruņotās sadursmēs ar iekšējās drošības struktūru pārstāvjiem. Viena no šādām epizodēm 1920. gada rudenī risinājās Latvijas-Lietuvas pierobežā, netālu no Ilūkstes, kad bandas un kārtībsargu sadursmes rezultātā bojā gāja divi cilvēki.

Līdz šim Latvijas historiogrāfijā Romanova-Karpova bandas darbība nav nonākusi uzmanības lokā. Pretēji Anša Kaupēna¹, Leona Adomaiša² un t. s. Japončika³ bandu pastrādātajiem noziegumiem. Tomēr kopumā tie akadēmiskajā līmenī pieminēti epizodiski, kādas plašākas tēmas kontekstā.⁴ Kriminālo bandu analīze ļauj izprast katra konkrēta grupējuma pastrādātos noziegumus un ieskicēt vispārējās noziedzības tendences attiecīgajā laika periodā, sekmējot izpratni par būtiskām sociālās vēstures norisēm starpkaru Latvijā.

Pētījumā izmantoti līdz šim zinātniskajā aprītē nenonākušie LNA LVVA krimināllietu materiāli. Šādu izvēli noteica konkrēto krimināllietu dokumentu sastāvs; tajos iekļauti vispusīgi izmeklēšanas materiāli – ziņas par iepriekšējo izmeklēšanu, tostarp iesaistīto personu – apsūdzēto un liecinieku – nopratināšanas protokoli, apsūdzības akts, tiesas procesa gaita, spriedumi, kasācijas sūdzības, dažādi tiesu lēmumi u. c. Minēto avotu analīze ļauj rekonstruēt konkrētās lietas apstākļus,

¹ Plašāk skat.: Grūtups, A. (2000) *Tiesāšanās kā māksla. Vēsturiski tiesas procesi Latvijā un citās valstīs. Otrā daļa*. Rīga: Daugava, 243.–376. lpp.; Zauers, A. (2023) Kaupēna banda. *Nacionālā enciklopēdija*. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/93908-Kaup%C4%93na-banda> (11.03.2025.)

² Piemēram: Strods, K. (2020) Leona Adomaiša bandas darbības rekonstrukcija (1920. gada jūnijs – 1922. gada aprīlis). *Boldāne-Zeļenkova, I. (galv. red.) Jauno vēsturnieku zinātniskie lasījumi 5*. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds.

³ Plašāk skat.: Strods, K. (2020) Japončika banda: Latgales kriminālās pasaules “simbols”. *Purinaša, L., Strods, K. Laikmeta nospiedumi. 20. gadsimta Latgales stāsti*. Rēzekne: Hronologeja, 21.–30. lpp.

⁴ Andersons, E. (1983) *Latvijas bruņotie spēki un to priekšvēsture*. Toronto: Daugavas vanagu apgāds, 421.–422. lpp.; Zemītis, G. (2023) *Drošības aspekti Latvijas vēsturē*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 308.–309. lpp.

konfrontējot dažādu lietā iesaistīto personu liecības, radīt pilnvērtīgāku priekšstatu par bandas darbību un tajā iesaistītajām personām, tostarp sociālo portretu.

Pētījuma mērķis – apzināt informāciju par bandas pastrādātajiem noziegumiem un bandā iesaistītajām personām, ieskicējot tiesībsargājošo iestāžu darbu noziedzības apkarošanā Latvijā 20. gadsimta 20. gados.

Bandas pastrādātie noziegumi

Par vienu no populārākajiem zādzību objektiem Neatkarības kara laikā un pirmajos pēckara gados bija zirgi, ko apliecina statistikas dati. 1920. gadā par šo likumpārkāpumu Latvijas apgabaltiesas un Tiesu palāta notiesāja 61, bet gadu vēlāk šis skaitlis sasniedza jau 111 personas (*Latvijas statistikā gada grāmata* 1920, 65; *Latvijas statistikā gada grāmata* 1921, 72). Zirgu zādzības sekmēja ilgie kara gadi un to nepieejamība lielai daļai sabiedrības. Tieši zirgs daudzās zemnieku saimniecībās bija neaizstājams dažādu lauksaimniecības darbu veikšanā, lielam skaitam cilvēku tas kalpoja kā galvenais pārvietošanās līdzeklis. Bieži vien zirgu zādzības paveica individuāli noziedznieki, nereti šādiem mērķiem īpaši organizētas kriminālās bandas. Viena no tām bija t. s. Romanova-Karpova banda. Līdz šim tās dalībnieku paveikto noziegumu skaits un to detalizētāks apraksts nav zināms, taču, ņemot vērā izmeklēšanas materiālos iekļauto informāciju, var noprast, ka tamlīdzīgas epizodes no 1920. gada pavasara līdz 1922. gada janvārim notikušas Latvijas, Lietuvas un Polijas teritorijā. Par bandas noziedzīgajām aktivitātēm liecina tās dalībnieku Kuzmas Romanova un Ivana Karpova 1920. gadā Latvijā un Lietuvā īstenotā zagto zirgu pārdošana. Līdzīgu darījumu rezultātā zirgus iegādājās vairākas personas: Kārlis Cālītis, Ošers Akselrots, Jēkabs Budka, Jankelis Rozenbergs u. c. (LNA LVVA, 1534. f., 2. apr., 3498. l., 74. lp. o. p.).

Vairākas zādzības bandas dalībnieki veica arī Daugavpils apkārtnē. Tā 1920. gada aprīlī Daugavpilī Bronislavam Vitortam tika nozagti divi zirgi, bet 1921. gada 5. martā Daugavpils apriņķa Līksnas pagastā Adamam Skuķim un Staņislavam Ivbulim nozaga trīs zirgus. Pēc nedaudz vairāk kā mēneša – 10. aprīlī – bandas dalībnieki Kapiņu pagastā no Aleksandra un Jāņa Daukstu īpašuma nozaga divus zirgus (LNA LVVA, 1534. f., 2. apr., 3498. l., 74.–74. lp. o. p.).

Lai gan trūkst detalizētu ziņu par bandas darbību ārvalstīs, no krimināllietu materiāliem izriet, ka Lietuvā un Polijā nozagtie zirgi tika pārdoti Latvijā. Kopumā Latvijā bandīti pārdeva apmēram 30 zirgus (LNA LVVA, 1534. f., 2. apr., 3498. l., 77. lp.).

Smagākais bandas pastrādātais noziegums notika 1920. gada 23. oktobrī, kad tās dalībnieki K. Romanovs, I. Karpovs un Jekaterina Kirilova no Lietuvas uz Daugavpili pārveda četrus zagtus zirgus. Ceļā starp Subati un Ilūksti likumpārkāpēji sastapa 3. Robežsargu bataljona 2. distances 6. posteņa vecāko kaprāli Žano Baušenieku, kareivi Arturu Trepīņu, kā arī šķūtnieku (zirgu pajūga vadītāju) Staņislavu Vanageli. Robežsargiem sastaptās personas šķīta aizdomīgas, tāpēc kareivis A. Trepīņš apturēja un lūdza uzrādīt personu apliecinošus dokumentus, kā arī zirgu pases, bet to aizturētajiem nebija. Pēc dokumentu pārbaudes kārtībsargi aizdomās turamajām

personām pieprasīja doties viņiem līdzī uz Subates komandantūru.⁵ Brauciena laikā aizturētie vairākkārt centās piekukuļot gan Ž. Baušenieku, gan A. Trepīņu. Vienā no šādām epizodēm Ž. Baušeniekam apmaiņā pret aizturēto atbrīvošanu tika piedāvāti 2000 Latvijas rubļu. Kaprālis šo naudas summu pieņēma, tomēr aizdomīgās personas neatbrīvoja. Apmēram pusotru kilometru⁶ no Eglaines miesta aizturētais I. Karpovs no revolvera izdarīja šāvienu kareivja A. Trepīņa virzienā, kurš notikuma vietā gāja bojā. Kaprālis Ž. Baušenieks pameta ratus un uzsāka apšaudi ar noziedzniekiem, bet ierobežotas munīcijas resursu dēļ (viņam līdzī bija tikai četras patronas) notikumu vietu atstāja un devās uz 12. Bauskas kājnieku pulka štābu, noziedznieki pa to laiku iebēga mežā.

Apšaudē ievainojumus guva šķūtnieks S. Vanagelis.⁷ Vēlāk Ž. Baušenieks kopā ar 12. Bauskas kājnieku pulka komandantu, ārstu un vairākiem karavīriem atgriezās notikuma vietā. Likumpārkāpēji bija atstājuši savus zirgus un, izmantojot S. Vanageļa pajūgu, pametuši nozieguma vietu, devušies Ilūkstes virzienā⁸. Ārsts konstatēja, ka kareivis A. Trepīņš no gūtā ievainojuma miris, bet šķūtnieks S. Vanagelis smagi ievainots. Viņu nogādāja pulka ambulancē, bet vēlāk pārveda uz Daugavpils slimnīcu, kur no gūtā ievainojuma nomira (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 2.–3. lp. o. p., 123.–123. lp. o. p., 761. lp. o. p., 904. lp.). Neraugoties uz operatīvajām darbībām, turpmākā lietas izmeklēšana bija bez rezultātiem.

1. attēls. Kuzma Romanovs, 1917. gads
(LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 714. lp.)

⁵ Kopā ar bandas dalībniekiem pajūgā brauca kareivis A. Trepīņš.

⁶ Izmeklēšanas dokumentos norādīts 1,5 verstis. Viena versts atbilst 1066,8 metriem.

⁷ Lietā apsūdzētā J. Kirilova izmeklēšanas laikā sniedza nepatiesu informāciju un apgalvoja, ka pēc apšaudes K. Romanovs piegāja pie ievainotā S. Vanageļa un to nošāva (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 762. lp.).

⁸ Bandas dalībnieki liecināja, ka apmēram septiņas verstis no Daugavpils viņi zirgu pajūgu pameta, bet K. Romanovs un I. Karpovs paslēpušies krūmos; vakarā visi trīs devās uz Daugavpili pie K. Romanova draudzenes Annas Ivanovas (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 762., 766., 769. lp.).

Nozieguma līdzdalībniekus I. Karpovu un J. Kirilovu izdevās apcietināt tikai 1922. gada februārī, savukārt K. Romanovu tā paša gada martā (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 3. lp. o. p.). Tāpat 1922. gada 17. martā aizdomās par līdzdalību noziegumā (kukuļņemšanā) aizturēja virsleitnantu J. Rozenbahu. Viņš iepriekš nebija sodīts, tomēr dienesta raksturojumā atzīmēts, ka, lai gan ir “drošs, enerģisks virsnieks”, iepriekšējās dienesta vietās Kārsavā un Domopolē konstatētas vairākas saimnieciska rakstura nepilnības (LNA LVVA, 5601. f., 1. apr., 5544. l., 1., 9. lp.). Virsleitnants J. Rozenbahs inkriminētajos noziegumos neatzinās. Viņš norādīja, ka Daugavpilī aizturējis kādu vīrieti, kuram nebija dokumentu un kurš izrādījās K. Romanovs. Pēc tam ar pārējiem kareivjiem devās pie K. Romanova tēva, mežsarga Semjona, kurš J. Rozenbaham paziņoja, ka arestētās personas (arī kāda sieviete) neesot vainīgas. Šī iemesla dēļ J. Rozenbahs aizdomās turamos atbrīvoja. Tāpat aizturētais virsleitnants apgalvoja, ka nekādus kukuļus nav saņēmis, bet Kijevas ielas dzīvoklī “rekvizētais” gramofons pa ceļam salūza (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 783. lp.). Taču šī informācija neapstiprinājās, konfrontējot to ar citu personu izmeklēšanas gaitā sniegtajām liecībām.

Kukuļņemšana un iesaistīto pušu liecības

Pēc 1920. gada 23. oktobrī pastrādātā nozieguma drošības struktūras nekavējoties uzsāka aizdomās turamo meklēšanu. Lašu iecirkņa komandanta vietas izpildītājs J. Rozenbahs, saņemdam ziņas no Ilūkstē dzīvojošā kurpnieka Jāzepa Freitāga par iespējamo noziedznieku uzturēšanās vietu, kopā ar citiem kārtībsargiem devās uz Daugavpili, kur kādā dzīvoklī aizturēja trīs personas – K. Romanovu, viņa “mīļāko” Jeļenu un viņas māsu.⁹ Jāpiebilst, ka K. Romanovs jau iepriekš bija nonācis policijas redzeslokā par vairākām laupīšanām, zādzībām u. c. noziedzīgiem nodarījumiem. Daugavpils apriņķa Aglonas iecirkņa policijas priekšnieks ziņoja, ka par K. Romanovu ienākušas neoficiālas ziņas kā par “profesionālu slepkavu un bandītu”, turklāt viņam esot sakari ar kādu bandītu Artamovu (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 3., 763., 927. lp.).

Virsleitnants J. Rozenbahs veica kratīšanu aizdomās turamā K. Romanova tēva Semjona lauku mājā netālu no Daugavpils. Izmeklēšanā noskaidrojās, ka J. Rozenbahs S. Romanovam kratīšanas laikā konfiscēja šauteni, bet vēlāk tam pašam S. Romanovam par to samaksāja vienu tūkstoši Latvijas rubļu. Pēc kratīšanas J. Rozenbahs devās uz Daugavpili, kur kopā ar aizdomās turamajiem lietoja alkoholu. Kopīgās iedzeršanas laikā J. Rozenbahs noziedzniekiem pieprasīja kukuli desmit tūkstošu Latvijas rubļu apmērā. No pieprasītā kukuļa virsleitnants saņēma tikai astoņus tūkstošus Latvijas rubļu, bet, neskatoties uz to, viņš bandītus atbrīvoja. J. Rozenbahs turpināja šantažēt S. Romanovu un viņa dēla draudzeni (A. Ivanovu – *aut. piez.*), pieprasot 15 tūkstošus Latvijas rubļu (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 3., 1128. lp. o. p.).

⁹ Pēc J. Kirilovas un A. Ivanovas liecībām, J. Rozenbahs dzīvoklī piesavinājās augstus vīriešu šporzābakus, cimdus un kažoku, savukārt kratīšanas laikā no Natālijas Vasiļjevas dzīvokļa – gramofonu (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 4. lp. o. p., 763. lp.).

Lašu iecirkņa komandants, kara ierēdnis Alfrēds Cecers un Ilūkstes apriņķa komandants, kapteinis Pēteris Kaņeps liecināja, ka virsleitnants J. Rozenbahs par notikušo Daugavpilī viņiem nestāstīja, tikai rādīja no kāda “krieva” iegādāto medību bisi un apgalvoja, ka to atrada noziedznieku dzīvoklī, kurā neviens nav uzturējies. Tāpat uzrādīja aizdomās turamā K. Romanova fotoattēlu, piebilzdams, ka viņam ir “brūte Maņka” (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 3., 789. lp. o. p.).

Izmeklēšanas laikā K. Romanovs savu vainu noliedza un apgalvoja, ka A. Trepīņu (pēc tam, kad tas ar ieroča koka daļu (laidi) viņam bija vairākkārt iesitis) esot nogalinājis I. Karpovs, bet vēlāk raidīja šāvienus arī šķūtnieka un “otra kareivja” virzienā, savukārt pats paslēpās zem ratiem. Vienā no nākamajām nopratināšanām K. Romanovs piebilda, ka tieši I. Karpovs ar diviem revolvera šāvienu nošāva šķūtnieku S. Vanageli un draudēja, ka patiesas liecības sniegšanas gadījumā viņš “neredzēs Daugavpili” (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 768.–768. lp. o. p., 1120.–1121. lp.).

Pretējas liecības sniedza aizturētais I. Karpovs, kurš apgalvoja, ka uz A. Trepīņu šāva pēc K. Romanova signāla (acs mirkšķināšanas), savukārt pats K. Romanovs izdarīja šāvienus šķūtnieka S. Vanageļa virzienā. Apšaudes turpinājumā I. Karpovs iebēga “ierakumos” un tos pameta tikai pēc šaušanas beigām (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 765. lp.).

Bandas locekļu raksturojums, lietas izskatīšana un spriedums

Bandas kodolu veidoja četras personas: Daugavpils apriņķa Maļinovas sādžā dzimušais Kuzma Romanovs, Lietuvas pilsonis, Kauņas guberņas Aleksandrovas apriņķī dzimušais Ivans Karpovs, Maļinovas sādžā dzimusī Jekaterina Kirilova un Daugavpils apriņķa Izvaltas pagastā dzimusī Anna Ivanova (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 761., 765., 768., 772. lp.). Apcietināšanas brīdī aizturētie bija attiecīgi 36, 45, 23 un 24 gadus veci, visi pēc tautības – krievi, pēc konfesionālās piederības – vecticībnieki. Izglītības līmenis apcietinātajiem bija atšķirīgs: J. Kirilova norādīja, ka izglītību ieguvusi “mājas mācībā”, K. Romanovs – pagastskolā, I. Karpovs atzīmēja, ka prot lasīt un rakstīt, savukārt A. Ivanova norādīja, ka ir rakstīt nepratēja. Arī aizturēto ģimenes stāvoklis atšķīrās: K. Romanovs bija atraitnis ar trīs bērniem, dzīvoja neregistrētā laulībā ar aizdomās turamo A. Ivanovu; to apstiprināja arī pati apsūdzētā. Savukārt I. Karpovs un J. Kirilova dzīvoja neregistrētā laulībā un audzināja divus mēnešus vecu dēlu. Sadaļā “nodarbošanās” J. Kirilova norādīja – “saimniecība”, A. Ivanova – “laukstrādniece”, I. Karpovs – kurpnieks, K. Romanovs – mūrnieks. Visi aizturētie atradās iepriekšējā izmeklēšanā dažādās krimināllietās. Piemēram, J. Kirilovu turēja aizdomās par 1916. gadā pastrādātu slepkavību, I. Karpovu – par 1922. gadā 20. janvārī Jēkabpilī īstenoto bruņoto uzbrukumu Daugavpils apriņķa policistiem Pēterim Birģelim, Jānim Bērziņam un Andrejam Portnovam (LNA LVVA, 3404. f., 1.

apr., 2551. l., 365., 761., 765., 768., 772. lp.; LNA LVVA, 1534. f., 2. apr., 1160. l., 20. lp.).¹⁰

Lietu 1923. gada 2. martā Rīgā, Miķeļa ielā 14 izskatīja Latvijas Kara tiesas kolēģija, kuru vadīja kapteinis Jānis Sproģis (1880–1934). Par konkrēto noziegumu pastrādāšanu tiesa K. Romanovam piesprieda nāvessodu pakarot, I. Karpovam un J. Kirilovai – 20 un 15 gadus spaidu darbos, A. Ivanovai – vienu gadu cietumā, J. Rozenbaham – 18 mēnešus nosacītu sodu pārmācības namā,¹¹ turklāt tiesa viņam noteica arī piecu gadu pārbaudes laiku. Kā norādīja Kara tiesas kolēģija, tā ņēma vērā J. Rozenbaha “iepriekšējo pagātņi un kaujas nopelnus nacionālajā armijā” (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 125., 204. lp.).

Tā paša gada 24. aprīlī Latvijas Kara virstiesa skatīja K. Romanova, kā arī advokāta Aleksandra Lāčgalvja apelācijas sūdzības un atzina, ka piemērotais sods neatbilst Sodlu likuma 455. panta 6. punktam (nepareiza interpretācija), tādējādi iepriekšējo spriedumu atcēla un lietu nosūtīja atkārtotai caurskatīšanai (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 205.–206. lp.). 1923. gada 18. septembrī Kara tiesa, kuru vadīja pulkvedis leitnants Birkenšteins, lietu caurskatīja un, neraugoties uz K. Romanova advokāta Paula Minca (1868–1941) argumentiem, nemainīja iepriekš piespriesto sodu, respektīvi, nāvessodu (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 303. lp. o. p.). K. Romanovs turpināja iesniegt kasācijas sūdzības. Tas deva rezultātu, jo 1923. gada 21. novembrī Kara virstiesa iepriekšējo spriedumu atcēla, bet nākamā gada 6. martā Kara tiesa prezidējošā tiesneša pulkveža leitnanta Aleksandra Voldemāra Veisa (1889–1944) vadībā nolēma K. Romanovu sodīt ar mūža spaidu darbiem (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 369. lp., 484.–484. lp. o. p.). Arī turpmākajos gados K. Romanovs turpināja vērsties Kara virstiesā ar vēlmi pārskatīt piemēroto sodu. Visbeidzot 1935. gada 12. novembrī toreizējais Valsts prezidents Alberts Kviesis viņam piespriesto sodu samazināja līdz četrpadsmit gadiem spaidu darbos, savukārt jau nākamā gada 18. novembrī K. Romanovu un arī citu bandas dalībnieku I. Karpovu no ieslodzījuma atbrīvoja (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 646., 649. lp.).

Ieslodzījumā pavadītie gadi nemazināja atsevišķu bandas dalībnieku vēlmi iesaistīties pretlikumīgās darbībās. Tā 1937. gada 28. aprīlī Daugavpils apgabaltiesas Ilūkstes rajona mirtiesnesis par kontrabandu sodīja I. Karpovu ar pieciem mēnešiem cietumā, savukārt Daugavpils apgabaltiesas 1. kriminālnodaļa 1938. gada 28. janvārī par vairāku zirgu un zirglietu zādzībām Latvijā un Lietuvā piesprieda trīs gadus pārmācības namā (LNA LVVA, 3404. f., 1. apr., 2551. l., 655.–661., 664. lp. o. p.). Spriežot pēc pieejamajām ziņām, padomju varas iestādes I. Karpovu neilgi pirms nacistiskās Vācijas bruņoto spēku ienākšanas Daugavpilī 1941. gada 24. jūnijā kopā ar gandrīz 500 citiem ieslodzītajiem no Daugavpils cietuma nosūtīja uz Krasnojarsku (*Daugavas Vēstnesis* 1941, 41, 4).

¹⁰ 1923. gada 16. maijā Jelgavas apgabaltiesa par šo noziegumu I. Karpovam piesprieda septiņus gadus spaidu darbos, bet tā paša gada 21. augustā Tiesu palāta sodu samazināja līdz četriem gadiem (LNA LVVA, 1534. f., 2. apr., 1160. l., 20. lp. o. p.).

¹¹ Papildus tam izslēdza no militārā dienesta un anulēja militāro dienesta pakāpi.

Jāpiebilst, ka pēc Otrā pasaules kara K. Romanovs strādāja par noliktavas pārzini Rīgā, turklāt 1949. gadā ūdenslīdzēju skolas kolektīvs izvirzīja viņu tautas tiesneša piesēdētāja amatam (*Cīņa* 1949, 24, 2).

Nobeigums

Pirmā pasaules kara un Neatkarības kara laikā izraisītā kriminogēnās situācijas pasliktināšanās turpinājās arī pirmajos Latvijas valsts neatkarības gados. Cīņa ar noziedzību, tostarp kriminālajām bandām, vispārējās kārtības nodrošināšana kļuva par Latvijā iekšējās drošības struktūru prioritāti. Arī Latgalē nelabvēlīgie sociālekonomiskie apstākļi, zemais izglītības līmenis u. c. veicināja dažādu individuālu noziedznieku un kriminālu bandu darbību. Viens no šādiem kriminālajiem grupējumiem bija t. s. Romanova-Karpova banda, kura 20. gadsimta 20. gadu sākumā darbojās Latgalē un Latvijas-Lietuvas pierobežā. Līdzīgi citām (Leona Adomaiša, Anša Kaupēna, t. s. Japončika u. c.) bandām, arī šajā tās nosacītie vadītāji K. Romanovs un I. Karpovs bija ar militārā dienesta pieredzi vai kriminālu pagātņi, turklāt par vairākiem paveiktajiem noziegumiem viņi vēl nebija notiesāti.

K. Romanova vairākkārtējās kasācijas sūdzības norāda uz nepilnībām Latvijas tiesu sistēmā, apsūdzētā advokātu augsto profesionalitāti un labajām zināšanām juridiskajā sfērā. Tas apliecina, ka starpkaru Latvijā izveidotā likumdošana un juridiskās normas ļāva arī smagos noziegumos apsūdzētām vai notiesātām personām cerēt uz iepriekšējās tiesu instances piespriedē sprieduma maiņu.

Lai gan konkrēto krimināllietu nevar izmantot kā vispārinājumu tiesībsargājošo iestāžu pārstāvju darbības izvērtējumam dažādu noziedzīgo epizožu izmeklēšanā, tomēr tās aktualizēja jautājumus par kārtībsargu iesaisti prettiesiskās – koruptīvās darbībās. LNA LVVA pieejamie materiāli ļauj īstenot detalizētāku attiecīgā jautājuma izpēti. Šādi pētījumi sniegtu jaunas atziņas par korupcijas problemātiku drošības struktūrās starpkaru Latvijā.

Romanova-Karpova bandas piemēra analīze iezīmē jaunus potenciālus pētniecības virzienus. Piemēram, kādi bija sodu izcietušo personu turpmākie likteņi un to atkārtota iesaiste dažādos likumpārkāpumos; vai un cik sekmīgi Latvijas Republikā notiesātās personas pēc Otrā pasaules kara iekļāvās padomju okupācijas režīma institūcijās.

Avotu un literatūras saraksts

Lēmums. Par tautas tiesnešu un tautas piesēdētāju kandidātu reģistrāciju. (1949) *Cīņa*, 30. jan.: 2.

Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvs (turpmāk – LNA LVVA), 1534. f. (Latvijas Tiesu palāta), 2. apr., 1160., 3498. l.

LNA LVVA, 3404. f. (Latvijas Armijas tiesa), 1. apr., 2551. l.

LNA LVVA, 5601. f. (Armijas štāba personas lietu kolekcija), 1. apr., 5544. l.

Andersons, E. (1983) *Latvijas bruņotie spēki un to priekšvēsture*. Toronto: Daugavas vanagu apgāds. 421.–422. lpp.

[B. a.] (1921) *Latvijas statistikā gada grāmata 1920*. Rīga: Valsts statistikā pārvalde.
[B. a.] (1922) *Latvijas statistikā gada grāmata 1921*. Rīga: Valsts statistikā pārvalde.
Golgatas ceļā no Daugavpils cietuma. (1941) *Daugavas Vēstnesis*, 19. nov.: 4.